

alimara

REVISTA DE TREBALL SOCIAL

NÚMERO 43 / SEGONA ÈPOCA / JUNY DE 1999

**Consell Insular
de Mallorca**

alimara

Núm 43

Segona Època, juny de 1999

Edita: Consell Insular de Mallorca
Redacció: Servei d'Acció Social i Sanitat
General Riera, 67
07010 Palma
Tel.: 971 76 07 62
Fax: 971 76 19 52

Portada: **Andreas Gabriel Topp** "Concert"

Maquetació
i impressió: Gràfiques Son Espanyolet

Dipòsit Legal: PM - 128 - 1987

Els articles d'aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

Rafel Pomar i Laura Bosch,
educadors de l'Equip d'Emancipació GREC

I. INTRODUCCIÓ

El Programa d'Emancipació per a joves d'ambdós sexes procedents de la xarxa de Protecció de Menors s'inicià el mes de juliol de 1998, amb una subvenció del Consell Insular de Mallorca i "Sa Nostra", i gestionat pel GREC

L'objectiu d'aquest programa és donar resposta a les mancances que afecten els joves una vegada deixen d'estar tutelats i han d'afrontar la vida adulta. Es pretén consolidar el procés d'autonomia i la maduració personal del jove.

El procés d'emancipació es prepara des del centre on resideix el menor abans de la seva sortida. Cada cas és diferent, segons la seva biografia i la situació familiar, però, en general, el jove que surt d'una llar als 18 anys ha de viure de cop i volta sol i com si fos un adult. Ha d'aconseguir una feina estable per poder fer front a un habitatge i a les despeses d'alimentació, roba, transport, lleure, etc.

No hem d'oblidar que l'edat en què els joves, en general, abandonen la llar familiar és cada cop més alta, que les principals víctimes de la precarietat laboral són ells i que els preus dels habitatges són inaccessibles per a la major part dels casos.

Per afrontar aquest difícil pas de la vida en un centre de protecció a la vida independent, sorgeix el nostre programa "*Un pont per a la vida adulta*".

II. POBLACIÓ DESTINATÀRIA

El perfil del jove que vol travessar el pont té com a trets definitoris, entre d'altres, els següents:

- * Procedència de famílies desestructurades, sovint amb problemes de maltractaments. Per tant, no tenen un model positiu que marqui la seva vida adulta.
- * En molt casos també es dona, i com a conseqüència del punt anterior, manca de formació com a resultat d'una mala trajectòria escolar. Els conflictes familiars i la desestructuració, acompanyats d'altres factors com manca d'estímul, dificulten tot el procés escolar: molts acaben l'escola sense haver aconseguit el graduat escolar i, per suposat, poquíssims d'ells arriben a adquirir una formació qualificada. Aquest fet dificulta la inserció en el mercat laboral.
- * Per últim, podem dir que el problema menys visible, però que pitjors conseqüències comporta, és que tenen un baix concepte d'ells mateixos. Aquest fet dificulta la inserció laboral, la relació amb iguals, la rela-

---

ció de parella, la relació amb adults, etc. És a dir, la manca de confiança en ells mateixos, la baixa autoestima, repercutirà en qualsevol àmbit de la seva vida.

Per suposat que hi ha joves que, ajustant-se o no a aquests trets, arriben a l'edat d'emancipació amb la maduresa suficient per travessar el pont sense dificultats. En tot cas, però, són una minoria.

Els professionals que treballen als centres de Protecció de Menors saben que els 18 anys és una edat poc ajustada a allò que socialment es demana a aquests joves.

Si es té en compte tot el seu bagatge, és fàcil comprendre per què molts d'ells es troben davant un futur incert quan abandonen el centre. I, a sobre, els demanam que trobin una feina més o menys estable, amb un sou suficient per pagar un lloguer, menjar, etc.

Si a això no ho fan els joves en general, com ho podem demanar a aquells que es troben en una situació de dificultat social?

És aquí i en aquest punt on es planteja la necessitat d'obrir un programa per acompanyar aquests al·lots i al·lotes en les seves primeres passes pel pont.

III. LÍNIES D'INTERVENCIÓ

El Programa d'Emancipació pretén refermar tots i cadascun dels pilars que han de suportar aquest pont per tal que no es trenqui per la part més feble. Els pilars dels quals parlem són les àrees en les que intervenim els educadors: àrea de l'habitatge, àrea de treball-formació, àrea de relacions personals i àrea del lleure.

Actualment hi treballam un educador i una educadora per arribar a una població aproximada de 20 joves d'ambdós sexes, entre 16 i 25 anys. Atenem tant a joves exresidents de centres de protecció, com els que estan elaborant el seu procés de sortida des del propi centre.

Per dissenyar les línies d'intervenció i detectar les necessitats del jove emancipat es va dur a terme un estudi analitzant el procés que havien fet els al·lots i al·lotes que havien sortit de les llars de protecció de menors des de 1995. Es varen entrevistar en total 19 persones i es varen poder extreure les següents conclusions:

1. El problema de l'habitatge no està majoritàriament resolt: es dona un nivell molt alt de provisionalitat. Els joves accedeixen a habitatges compartits, en general, amb altres persones i això condueix a problemes de convivència. El fet que no existeixin lloguers accessibles per a ells dificulta que es trobin a gust en una casa.

Molts d'ells expressen un desig de canvi tot i que no s'atreveixen a donar la passa ni tenen recursos per fer-ho.

2. Els pocs joves (només 3) que no pateixen aquestes conseqüències, és a dir, que tenen el tema de l'habitatge resolt són:

- * Aquells que han adquirit un grau de maduresa suficient i que tenen unes perspectives d'habitatge viables (un cas).

- * Aquells que viuen en família i tenen establerts vincles afectius (dos casos).

3. Constatam que la feina és una necessitat de primer ordre per aquests joves, ja que en la major part dels casos estudiats es planteja com l'única font de recursos per viure de forma normalitzada.

La precarietat del mercat laboral i la seva situació personal dificulta la inserció laboral normalitzada.

4. El tema de la formació és secundari per a aquests al·lots i al·lotes ja que la necessitat de treball és especialment prioritària. A alguns els hagués agradat poder seguir estudiant per poder trobar una feina millor, però la responsabilitat de fer front a una vida independent no els ho ha permès.
5. Per altra banda, ens hem trobat un elevat nombre de casos amb problemes de salut mental. En molts d'ells es pateixen depressions ocasionades per la pròpia situació de l'emancipació. En altres tenien antecedents d'aquest tipus segurament causats per la desestructuració i el desarrelament de la vida familiar. Per a aquests casos (11 de 19 estudiats) caldria una atenció especialitzada.
6. Quant al tema de les relacions personals i la relació amb el bon ús del lleure, ens trobam que la major part són joves amb poques relacions amb iguals i, per tant, tenen dificultats per gaudir del temps lliure. Viuen en molta soledat i, a la vegada, tenen por a la relació amb altres que no siguin del seu entorn immediat. En el centre es relacionen amb persones amb les seves mateixes condicions; el seu cercle de relacions és molt tancat a l'hora de dur una vida socialment activa. Aquest fet es relaciona directament amb la seva baixa autoestima.
7. El grau de maduresa personal d'aquests joves és baix, evidentment com a conseqüència de la feblesa de tots els altres aspectes de la seva vida. El suport més fort que poden rebre des del programa d'emancipació es l'afectiu. La manca de referents adults i de vincles afectius és una constant en aquesta població.
8. Alguns joves, a més de tota aquesta problemàtica, tenen algun procés judicial obert, fet que ens obliga a contemplar el seguiment de les causes i l'orientació en aquest àrea, donada la repercussió que això pot tenir en tots els altres aspectes de la vida.

A partir d'aquestes conclusions, s'ha anat definint la línia de treball del nostre programa que podria quedar resumida de la següent manera:

* En primer lloc, es tracta d'establir un vincle amb el jove bé a través del centre o bé mitjançant un primer contacte personal si ja ha deixat la llar. En ocasions són els educadors de les llars on han residit anteriorment els qui ens faciliten el contacte. En altres casos, hem hagut d'apropar-nos-hi per altres mitjans (amics, serveis socials, etc.).

* Una vegada s'ha establert aquest contacte es fa una entrevista personal, a la qual s'ofereix el servei i s'elabora una fitxa individual de cara a detectar necessitats i iniciar un procés. La tasca de l'educador és principalment la d'empatitzar amb l'entrevistat i intentar que s'iniciï una bona relació. Això pot semblar fàcil però no ho sol ser perquè el jove que s'emancipa, en general, està cansat del control dels educadors i pensa que la nostra figura també els representa. S'ha de fer veure a l'al·lot que la nostra intervenció es farà a petició seva i que la relació educativa no és sinònim de compromís forçós, sinó totalment voluntari.

-
- * Un cop s'estableix la relació educativa, l'educador comença a intervenir en aquelles àrees en què es detecten més mancances. Podríem dir que la tasca és eminentment oferir suport afectiu. Aquests joves tenen una manca de referents adults molt palpable i en el fons de cada qüestió o de cada problema allò que trobam és aquesta inseguretat o mancança. El suport afectiu que se'ls pot oferir des d'aquí és l'eina més útil per fer front a un procés de recerca de feina, o bé per demanar consell davant els problemes quotidians.

Ara bé, el que ens trobam és una realitat i una societat que no ha pensat en aquest col·lectiu, i per tant, on no és fàcil trobar resposta a les seves necessitats.

Quan un jove surt del centre amb una feina més o menys estable vol, com a primer pas, trobar una casa mínimament digna. I és aquí on topa amb la primera gran dificultat. Accedir a lloguers protegits no és fàcil a la nostra comunitat; les promocions de l'IBAVI són insuficients per arribar a tots els joves en aquesta situació en el moment adequat; no s'ofereix cap preferència a un jove que s'emancipa de Protecció de Menors. Fins i tot a l'hora de sol·licitar un habitatge, es concedeixen més punts a un jove pel fet de residir amb els seus pares.

Quant al tema d'ajuts específics a aquesta població, existeix el recurs de la Renda Mínima d'Inserció (RMI) o Salari Social, a la qual hi tenen dret els menors de 25 anys procedents de la xarxa de Protecció de Menors. Actualment la quantitat mensual està al voltant de les 44.000 PTA, del tot insuficients per abordar una vida independent.

Però aquí cal aprofundir en la qüestió legislativa. Actualment, des del programa, estam fent un recull de tot el marc legislatiu referit a aquest col·lectiu de joves i es pot dir que, excepte la RMI, no existeix cap altra llei que atengui aquesta població.

Si tenim en compte que aquests joves s'emancipen forçosament als 18 anys, després d'haver estat protegits per l'Estat a causa d'una situació irregular en la seva vida familiar, per què no han de poder emancipar-se protegits també d'alguna manera per l'Administració?

Els joves que estan al voltant de la majoria d'edat romanen a casa dels pares malgrat facin feina. Una sèrie de circumstàncies estructurals i conjunturals han retardat l'edat en què el jove abandona la llar familiar. No és just, doncs, que un col·lectiu desfavorit com el que parlam no tengui un suport jurídic, econòmic, afectiu quan arriba als 18 anys. En aquesta edat, la persona encara no ha adquirit la maduresa suficient per fer front a la vida adulta. El pont és feble, no s'ha acabat de consolidar: l'experiència d'aquests mesos de feina ens ha mostrat un panorama molt pobre quant a recursos institucionals que contemplin la situació diferencial d'aquests joves. Aquesta és una realitat que pretenem contrastar des del nostre programa (estudi comparatiu de recursos amb altres comunitats).

Constatam que les mancances afectives que la majoria d'aquests joves han patit durant la seva primera infància constitueixen una mena de "forat negre", un condicionant que els pot acompanyar durant molt temps i que, des del punt de vista educatiu, demana un abordatge complex i persistent. Ens

---

hem trobat nombrosos casos de joves amb problemes de salut mental (depressions, esquizofrènies, etc.) que, entenem, indiquen una somatització d'aquesta marcada situació afectiva.

Sembla necessari orientar el jove perquè pugui construir un pont i caminar cap a la seva consolidació com adult. Aquest pont pot ser curt o llarg, tot depenent de la situació de partida del jove. D'una cosa estam ben convençuts: per travessar-lo faran falta uns mínims de salut física i psíquica, a més de companyia, molta companyia d'uns i d'altres. Però això no basta: un pont s'ha d'aguantar de qualque manera, si no ...